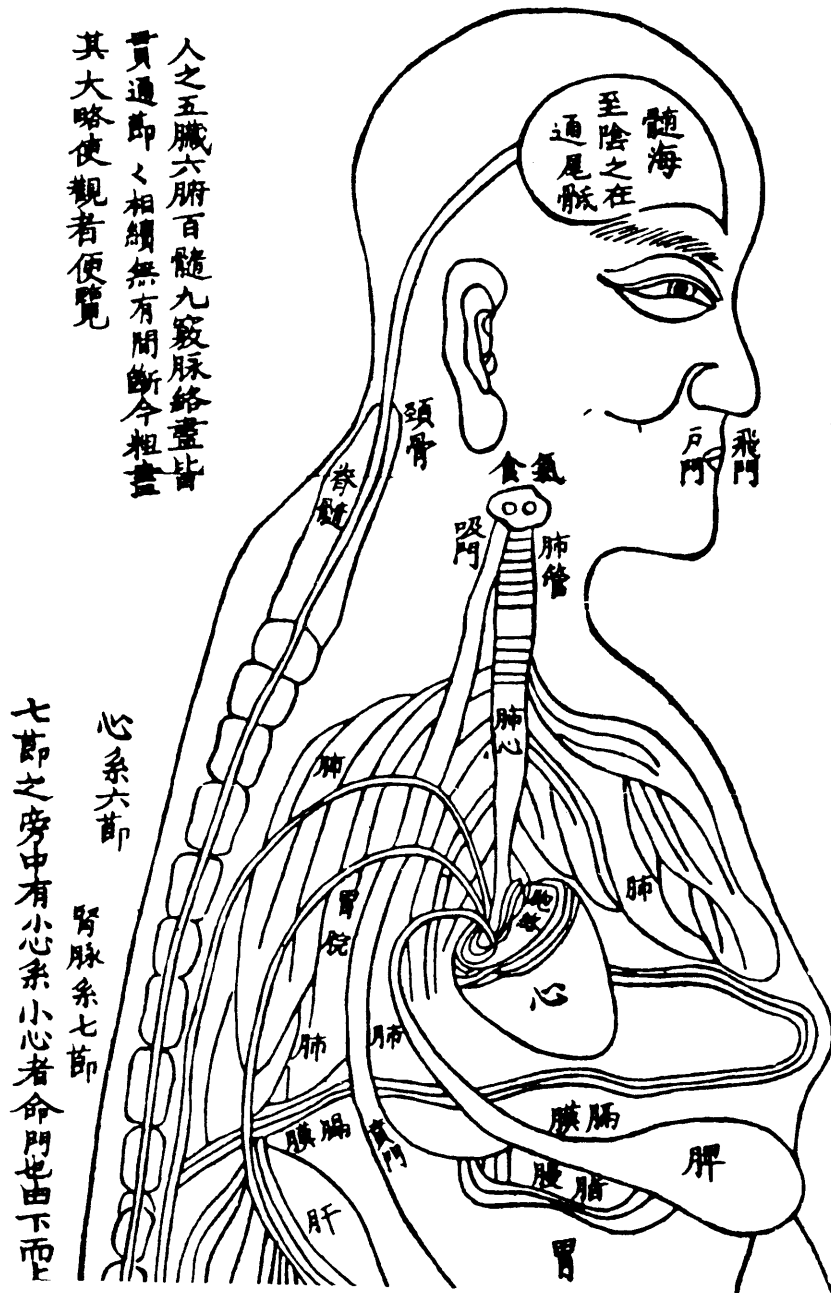

人之五臟六腑百髓九竅脈絡盡皆貫通節々相續無有間斷今粗畫其大略使觀者便覽

腦者髓之海諸髓皆屬於腦上至腦下至尾骶之腎主之

膻中名氣海在兩乳之間為氣之海能令布陰陽為生化之源不可損也

膈膜在心肺之下與胃者如幕以遮濁氣便

Akupunktur och medicinsk journalistik

Kvackare får sin dom	sid 3
Hugo möter syster Nadine	sid 4
Akupunkturbehandling mot allergiska sjukdomar	sid 6
Radiopirater och sömniga européer	sid 8
"En ny ras och en ny tid"	sid 12
Insändare	sid 16
På sektfronten	sid 17
Notiser	sid 19

Vetenskap och folkbildnings styrelse 1996

Per Olof Hulth, ordf
Lillängsvägen 75
131 41 Nacka
08-718 53 14
e-mail: hulth@physto.se

Hanno Essén, v ordf
Bigarråvägen 4
114 21 Stockholm
08-723 18 27
e-mail: hanna@mech.kth.se

Pertti Poutiainen, kassör
Heleneborgsgatan 52
117 32 Stockholm
08-658 69 92
e-mail: pertti@physto.se

Sven Ove Hansson
Martinvägen 7
168 50 Bromma
08-87 87 78
e-mail: sven-
ove.hansson@filosofi.uu.se

Hans Isaksson
Markvardsgatan 6
113 53 Stockholm
08-673 46 29
e-mail:
hans.isaksson@alvesta.mail.telia.com

Lennart Johansson
Kanelgränd 10
135 36 TYresö
08-742 06 66
e-mail: lenjoh@sto.foa.se

Bengt Erlandsson, suppl
Flygkårsvägen 17
183 62 Täby
08-756 23 34
e-mail: berl@vana.physto.se

Lars Hedenäs, suppl
Nyängsvägen 19
146 30 Tullinge

Niels Hovmöller, suppl
Skestavägen 59
163 53 Spånga
08-760 79 77

Rune Lindkvist, suppl
Kolbäcksgård 12
128 46 Bagarmossen
08-39 05 87

Kjell Strömberg, suppl
Skottvallavägen 25
692 36 Kumla
019-58 28 90

Riitta Rätty, suppl
Hägerstensvägen 117B
126 49 Hägersten
08-18 73 97
e-mail: riitta@physt.se

FOLKVETT

Organ för Vetenskap och
Folkbildning.

Redaktörer:

Sven Ove Hansson 08/87 87 78
(ansvarig utgivare)

Niels Hovmöller 08/760 79 77

Hans Isaksson 0472/303 43

Lennart Johansson 08/742 06 66

Per Sandin 08/15 94 60

Rune Lindkvist 08/39 05 87

Jonas Söderström 08/744 24 91

Adress:

Vetenskap och Folkbildning

Box 185, 101 23 Sthlm

Postgiro: 63 591-2

Prenumeration

ingår i medlemsavgiften 150:-/år.

Övriga 100:-.

Utkommer 4 ggr/år.

ISSN 0283-0795

Föreningen Vetenskap och Folkbildning bildades 1982 av människor som oroades över att ockultism och pseudovetenskap så ofta fått stå oemot-sagda, och att vetenskapens metoder är så dåligt kända. Så här formule-ras vår målsättning i stadgarna:

Föreningen Vetenskap och Folkbildning har till uppgift att främja folkbildning om vetenskapens metoder och resultat. Särskilt tar föreningen som sin uppgift att i en fri opinionsbildning bekämpa de felaktiga föreställningar som förekommer i frågor som kan avgöras vetenskapligt. En viktig del av den vetenskapliga folkbildningen är att klargöra vilka frågor som kan respektive inte kan avgöras med vetenskapliga medel.

Kvackare får sin dom

I en artikel av Hans Isaksson i detta nummer återges ett flagrant fall av kvacksalveri. Verkningarna av kvacksalvarnas framfart kommer sällan till allmänhetens kännedom, utom kanske i sällsynt vidriga fall. Ett sådant är tvivelsutan det i vilket dom avkunnades i Stockholms tingsrätt den 10 juli 1996. Tyvärr uppmärksammades fallet inte tillräckligt av massmedia. Folkvett återger här de väsentligaste punkterna i åklagarens sakframställning, domslutet och påföljden.

En tio år gammal pojke insjuknar i mars 1993 i akut lymfatisk leukemi. Han får behandling på barnonkologiska kliniken vid Karolinska sjukhuset, en specialklinik för behandling av cancersjuka barn. Behandlingen förbättrar dock inte pojkens tillstånd och han får återfall i maj och augusti 1994.

På barnonkologiska kliniken går rykten bland de sjuka barnens föräldrar om en "mirakelman" som kan bota cancer. Genom förmedling av en sjuksköterska får pojkens föräldrar kontakt med "mirakelmannen", Youri Petouchkov. Denne åtar sig att behandla den sjuke pojken.

Petouchkov försäkrar att han kan bota på telepatisk väg. Det enda han behöver är ett foto av den sjuke pojken. Föräldrarna förser Petouchkov med ett foto och han genomför "behandlingen" genom att koncentrera sig framför fotot. Han lovar att hans "behandling" skall tvinga sjukdomen tillbaka och förbättra tillståndet så pass mycket att en benmärgstransplantation kan genomföras. För att inte hans telepatiska "behandling" skall störas, föreslår han att den pågående cortisonbehandlingen skall minskas.

Han kräver och får sammanlagt 36 000 kronor i ersättning av föräldrarna för sina seanser framför fotot

— givetvis utan kvitto. Petouchkov har i oktober 1994 "behandlat" en elva år gammal flicka på motsvarande sätt för en hjärntumör. För det har han inkasserat 500 kronor.

I januari 1995 får socialstyrelsen kännedom om Petouchkovs verksamhet. Man gör husrannsakan hos Petouchkov och finner en stor mängd barnfotografier, bland annat av den leukemisjuka pojken och flickan med hjärntumören.

Båda barnen avlider under Petouchkovs "behandling".

I juli 1996 döms så Petouchkov för ocker och för hälsofarligt kvacksalveri. Han får sex månaders fängelse och ådöms att betala 36 000 kronor i skadestånd till pojkens föräldrar.

Två omständigheter i historien är särskilt anmärkningsvärda. Den ena är det stora antal barnfotografier som påträffades vid husrannsakan. Uppenbarligen har Petouchkovs tjänster anlåtits av flera föräldrar, vilka kan förmodas ha valt att av olika skäl inte gå till polisen. Här kan man bara önska att fler föräldrar i samma situation hade orken eller modet att göra en anmälan.

Att så trots allt inte sker kan ha flera orsaker, t ex skam över att ha låtit sig luras eller rädsla för att bli ruinerad i en juridisk process. Mer borde kunna göras för att avskräcka kvacksalvarna. Om fler fall kom till allmän kännedom, skulle det förmodligen kännas mindre skamligt för de drabbade att gå vidare till åtal. Man borde också kunna göra

något för att lindra de ekonomiska förluster som kvacksalvarnas offer kan råka ut för i en juridisk process.

Den andra anmärkningsvärda omständigheten är att kontakten med Petouchkov förmedlades av en sjuksköterska. Att moralen inom bankvärlden kan ifrågasättas blir vi då och då påmind om. Man kan fråga sig hur det står till med yrkesetiken inom sjuksköterskekåren, och med det kritiska tänkandet och vetenskapligheten. Det förtjänar att framhållas att sjuksköterskeutbildningen är en treårig akademisk utbildning, inom vilken vetenskaplig metodik framhålls mycket starkt.

Folkvätten

Enligt homeopatisk teori och praktik blir medicinen starkare ju mer utspädd den är.

Bevis för detta är mannen som glömde ta sin homeopatiska medicin — och dog av en överdos.

Hugo möter syster Nadine

av Hans Isaksson

Verkningarna av kvacksalvarnas framfart kommer sällan till allmänhetens kännedom. De begravs i dammiga, oåtkomliga sjukhusjournaler. Här redogör dock Hans Isaksson för ett autentiskt fall. Hugo heter egentligen något annat.

Hugo är en ensamstående fabriksarbetare i trettiofemårsåldern, boende i en stad i sydsverige. Han varken röker eller dricker och har alltid försökt sköta sin hälsa så gott han kan. Trots den begynnande medelåldern har han inget överflödigt fett och idkar till och med motion av och till.

Hugo har aldrig haft några allvarligare sjukdomar. Det innebär inte att han alltid och i alla avseenden mår bra. De senaste året har han haft vad man brukar kalla "nervös mage" och nattsömnen har inte alltid varit den bästa.

Hugo har sökt läkare för detta och man har röntgat och gastroskoperat men inte på detta sätt kunnat förklara varför Hugo då och då känt av sin mage och varför han är lite orolig för den. Man har fått nöja sig med att förklara, att hans besvär inte torde bero på någon av de allvarligare sjukdomarna, men Hugo vill så gärna veta mera exakt vad det är han lider av, för att känna sig lugnare och för att kunna göra något åt det.

Så en dag i mars stod Syster Nadines Hälsohus i Ljungby Centrum. Syster Nadines Hälsohus och Naturpraktik AB har enligt prospekt kontor på läkarhuset i Solna och på Eurostop i Halmstad. På en skylt utlovades hjälp, om inte rentav bot mot flertalet kända åkommor, däribland cancer, diabetes samt "sjuka barn".

Syster Nadine var uppenbarligen själv inte med på färden, men Hugo träffade en sympatisk man, som mätte puls och blodtryck, vilka var bra.

Han ställde en hel del frågor och tog sedan fram ett litet elektriskt verktyg som han körde fram och tillbaka på Hugo, enligt uppgift för att "undersöka syret" i kroppen och söka efter "förkalkningar".

Efter en kort stund fick Hugo utlåtandet i form av ett formulär med fasta rubriker, där den sympatiska mannen skrivit ned sin diagnos. Vad är det då, enligt Syster Nadine, som har plågat Hugo?

Hugo lider enligt honom av kvicksilverförgiftning samt "förkalkningar" i bröstkörtlar, lever, mage, njurar, bukspottkörtel, tarm, prostata, muskler och bindväv, urinblåsa, urinvägar, luftrör, bronker (oklart vad det är för skillnad mellan luftrör och bronker) hjärtmuskulatur, leder, nacke, hela ryggen, gallgångar, vener och nervsystem.

Han har därtill rubbning i näringsbalansen i testiklar, hypofys och lymfa, allmän brist på syre samt mycket "infektioner", oklart var, av svampar bakterier och virus. Och inget av detta har läkarna märkt!

Så mycket diagnoser hade Hugo aldrig tidigare fått för femhundra kronor. Efter lag följer för de botfärdiga evangelium och Hugo får ett detaljerat förslag till behandling, som syftar till att rätta till hans pro-

blem genom att "öka syret" och förbättra matvanorna samt öka motionen.

Vad skall Hugo nu göra för att bli frisk? Under de närmaste sex månaderna skall Hugo "tänka positivt", ty "endast positivt tänkande kan hela (dvs bota, min anm) kroppen". Han skall äta "levande föda" dvs i princip mest råkost. Femtio procent av grönsakerna skall ha växt ovan jord, femtio procent under jord. Han skall ej äta stekt mat och ingen mikroavsmat.

Varje förmiddag skall han dricka 2-3 liter vatten, 2 glas med äppelcidervinäger blandat i vatten, 2 glas med potatis och vitlök som dragit över natten i vatten, och därtill 2 glas färskpressad morotsjuice under dagen.

För att "förbättra syret" skall han dricka 3 dl vatten med ökande dos trettioprocentig vätesuperoxid; upp till 50 droppar efter en upptrappingsmodell. Som kosttillskott skall han varje dag dricka 2 glas kalciummagnesium och äta 4 msk Lecithin, 2-6 alger (för körtlarna), 10 doser mineraler och 10 doser vitaminer.

Sammanlagt skall han dricka minst 4 liter vatten per dag. Det vatten han dricker skall vara kallt, helst 4 grader, "vattnets livstemperatur" enligt Nadine, vilket innebär att det i så fall måste förvaras i kylskåp. Han skall inte dricka till maten utan vänta till 2 timmar efter.

Varje dag skall han äta lök, helst vitlök, 10 klyftor per dag. Han skall därtill iaktta största försiktighet med socker, salt, vitt mjöl, mjukt bröd, ris, ägg, tuggummi, färdiga juicer, läsk, färdigköpt saft och alla mejeriprodukter.

Vad gäller övrig behandling skall Hugo varje dag i 3 månader under

圖 堂 明 人 伏

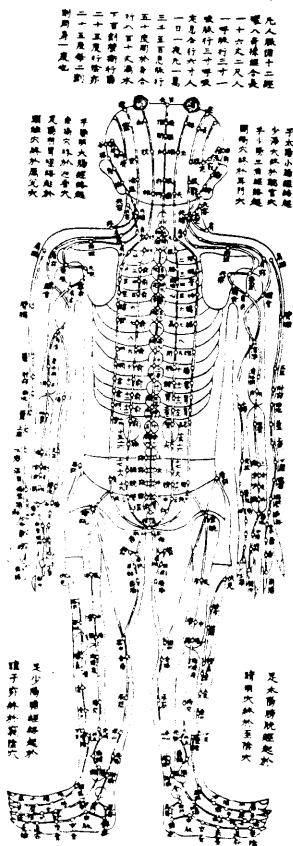
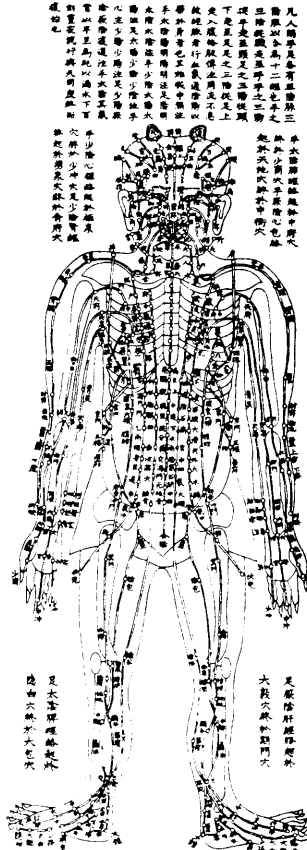

圖 堂 明 人 正

30-40 minuter ligga i ett bad med 2 dl trettiofemprocentig vätesuperoxid (varför den skall vara fem procent starkare än den han dricker, när den ändå skall spädas, är oklart), ty detta "ökar syret och tar bort infektioner". Under en halvtimme skall han varje dag torrborsta huden.

För att fördriva tiden och förbättra konditionen skall Hugo ta en lugn promenad varje dag under 2 timmar. Därtill skall Hugo hinna med att arbeta heltid. En stressig vår väntar med andra ord Hugo.

Nu frågar man sig onekligen: 1. Varpå baserar man antagandet, att Hugo lider av kvicksilverförgiftning - en diagnos som, förutom att den är mycket sällsynt och saknar specifika symptom, är mycket svår att ställa ens om man mäter kvicksilverhalten i kroppen?

2. Hur kommer man fram till att

Hugo har "för litet syre", när syrehalten i blodet inte avviker från den normala? Och var någonstans saknas det syre?

3. Hur har man kunnat konstatera att Hugo är "massivt infekterad" med virus, bakterier och svamp, då Hugos rutinlaboratorieprov är normala, inga odlingar gjorts och infektionstecken saknas?

4. Vad menas med att Hugo har "mycket förkalkningar" i nästan alla organ? Och hur kan Nadine ha kommit på det utan att undersöka organen? Antingen är dessa diagnoser korrekta, och då är det en plikt för Syster Nadine att ställa sina snabba och generellt verk samma metoder, att utan blodprov och röntgen ställa häpnadsväckande diagnoser, till den lidande mänsklighetens förfogande.

Vi kan då inom den offentliga vården raskt skrota alla dyra apparater och laboratorier, som hos Hugo inte funnit något av det hon raskt diagnosticerade, och köpa den hon har.

Eller så är de inte korrekta, och då har man lagt en mycket stor diagnosbörda på en man, som antingen inte är särskilt sjuk, och ordinerat honom en i bästa fall överksam behandling som tar fyra timmar om dagen av hans liv. Men i detta avseende är kvacksalverilagen tolerant och medger att man lurar och skrämmer folk, när syftet är gott, dvs i detta fall kommersiellt.

Däremot hade Syster Nadine inte fått dispens från Lagen (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område, som bl.a. uttryckligen förbjuder kvacksalvare att: "b) behandla kräfta och andra elakartade svulster, sockersjuka, epilepsier, sjukliga tillstånd i samband med havandeskap eller förlösning;c) undersöka eller behandla barn innan det fyllt åtta år;"

Återbesök planerades i maj-juni. Men Hugo blev så orolig över alla sina nya sjukdomar att han gick till doktorn. När Nadine återkom till stan med sin buss möttes hon i stället av polisen. Inte emedan hon bröt mot kvacksalverilagen och lurade folk, utan emedan hon inte sökt tillstånd för det i laga ordning.

Hugo mår numera ganska bra utan särskild behandling. Han badade aldrig i vätesuperoxid. Promenerat har han alltid gjort.

Akupunkturbehandling mot allergiska sjukdomar?

av Hans Isaksson

På Expressens förstasida kunde vi den 10/5 1996 i sex cm höga bokstäver läsa: "Låt nålarna bota Din allergi!"

Är akupunktur då en bra metod mot astma? Kanske är det så, men tyvärr har en kritisk läsare inte rätt att dra den slutsatsen av vad som framkommer i det reportage som föranlett rubriken. Reportaget handlar huvudsakligen om en ännu icke publicerad studie av Dr Vinge vid Karolinska sjukhuset beträffande akupunkturs effekt på astmatiker med pollenallergi.

Först några väl kända fakta: 1. Akupunkturbehandling (liksom andra former av stimulering av punkter på kroppen, t ex koppning och moxabränning) har använts i tusentals år, bland annat mot astmasjukdomen. Så har även ett otal andra i dag erkänt överksamma behandlingsmetoder.

2. Inom skolmedicinen (och i angränsande kretsar) har, som för övrigt påpekas i en sk faktaruta i reportaget, ett icke obetydligt antal studier under det senaste decenniet gjorts av akupunkturs effekter vid astma och hörsnuva.

Vissa av dessa studier visar en "luftrörsvidgande effekt" av akupunktur, av samma slag som kan utlösas av vilket smärtstimulus som helst, av ilska eller sexuell upphetsning. Detta gör varken självplågeri, ilska eller samlag till en i längden effektiv astmabehandling.

Att akupunkturs effekt, som reportaget antyder, skulle sammanhänga med ökad produktion av

"kroppseget cortison" är en dåligt underbyggd hypotes. En ökad cortisonnivå kan ju f.ö. åstadkommas på annat sätt, och har tidigare använts i astmabehandling, men i stort sett övergivits som mindre effektiv. Den används stundom i stället för cortisonmedicinering, när man vill förhindra nedtryckning av binjureaktiviteten.

Den senast tillgängliga litteraturstudie, som granskar alla publicerade kontrollerade försök med akupunktur vid astma och hörsnuva (Keijnen et al. Limburguniversitetet 1991), studerade tretton så kallade vetenskapliga undersökningar (dvs som av en medicinsk tidskrift ansetts värda att publicera) om effekten av akupunktur vid astma.

Ett stort problem är ju att dåliga studier, eller sådana med negativt resultat, ej så ofta lämnas för publicering. Men inte ens de åtta metodologiskt bästa av dessa studier bedömdes ha en sådan kvalitet (dvs. slumpmässigt valda patienter, klart definierad behandling, klart och objektivt definierade mått på effekten) som är självklara krav vid medicinska behandlingsstudier.

Ofta har man nöjt sig med att låta patienterna själva uppskatta om de blivit bättre eller sämre, vilket är en omöjlig metod, i synnerhet då både patient och behandlare är medvetna om vilken behandling som ges, och huruvida patienterna själva sökt sig till akupunkturbehandlingen. (Jfr THX-patienternas värdering av sin behandling). Av dessa åtta studier kunde man inte dra några slutsatser om akupunkturs effekt på astma.

Det är idag fullt möjligt för en seriös medicinsk journalist att genom fem minuters sökning i en medicinsk databas få kännedom om

dessa förhållanden. Då kan han eller hon få veta vilka krav man skall ställa på en studie av akupunkturs effekter på astma, och följaktligen vilka frågor man skall ställa till den forskare som intervjuas.

Exempelvis: Hur många patienter behandlades? Var det så många att slutsatser kan dras? Hur valdes patienterna ut? Sökte de sig själva till akupunktur, eller valdes de slumpmässigt ut bland patienter med pollenastma?

Sjuttio procent av patienterna i Dr Vinges studie har enligt Expressen kunnat "trappa ned" sin medicin. Tog de verkligen sin medicin enligt ordination innan akupunktur påbörjades? Hur har detta kontrollerats? Om man inte kontrollerat detta, jämför man sannolikt den dos patienten sade sig ta före akupunkturbehandlingen med den hon faktiskt tog efter, vilket alltid ger bra resultat.

Är det då ett anmärkningsvärt resultat att sjuttio procent av akupunkturpatienterna efter tre år tar mindre medicin än vid studiens början? Är det inte vad som brukar hända då en patient (av vilket slag som helst) börjar gå hos en specialistläkare, som är bättre på att motivera patienten, optimerar behandlingen och ser till att man tar den medicin som faktiskt ordineras? Är det verkligen anmärkningsvärt att i en grupp medicinerande astmatiker var tionde patient som för tre år sedan tog medicin nu inte längre gör det?

Eftersom behandlingen inte varit effektiv förut, hur tog man reda på att diagnosen var korrekt? Har man gett andra råd eller behandlingar vid sidan av akupunktur? Har medicineringen ändrats till nyare

preparat under de tre år som gick? Och framför allt, har man slumpvis utvalt en kontrollgrupp med lika gamla och lika sjuka patienter, som fått exakt likadan behandling och likadant bemötande - men ingen akupunktur? Hur förändrades i så fall medicinering och välbefinnande i denna grupp?

Detta är det enda sätt på vilket man någorlunda säkert kan värdera en behandlingseffekt.

Förhållandet att man bara väljer att ange antalet förbättrade eller botade fall antyder att ingen kontrollgrupp fanns. Om man inte använt någon kontrollgrupp, har man då, utöver patienternas egen skattning, med objektiva metoder, t ex mätning av andningskapacitet, bekräftat förbättringen? Det framgår inte av artikeln. Man anger i artikeln resultatet enbart i kvalitativa termer (bättre-sämre), och med utgångspunkt från mängden medicinering.

Har man kanske till och med försökt göra behandlingen "blind" för patienterna genom att slumpvis utvälja varannan patient till äkta akupunktur, varannan till "låtsasakupunktur"? Denna striktare metod användes av Tandon et al. (Hollywood 1991) på femton astmapatienter med stabil astma (dvs ej pollenallergiker), som fick genomgå såväl äkta som placeboakupunktur i treveckorsperioder.

Fem patienter ansåg sig må bäst på placebobehandlingen, fem på äkta akupunktur och resten fick ingen lindring av någon av metoderna. De som kände sig bättre uppvisade dock inga objektiva tecken på förbättring (t ex bättre lungfunktion).

Det ovan sagda avser inte att visa, att akupunktur inte under några omständigheter kan vara av värde

vid allergibehandling. Det avser att påvisa ett mönster som känns igen från andra studier av så kallade alternativa behandlingsformer och dessas redovisning i kvällspressen, nämligen:

a) Trots att den mediciska journalisten bedömer saken som en nyhet, har många tidigare försök gjorts för att försöka visa att akupunktur är effektiv vid allergiska sjukdomar.

b) De studier som visat god effekt har varit dåliga studier. De studier som varit goda har i regel inte visat god effekt.

c) Det inte är någon nyhet att en forskare kan påvisa effekt av akupunkturbehandling. Det skulle kunna varit en nyhet, om det skett i en korrekt genomförd studie.

Denna fråga tycks inte ha intresserat journalisten, vilken som vanligt har svårt att avvakta en vetenskaplig utvärdering av ett forsk-

ningsresultat; sannolikt av rädsla för att en nyhet skall gå i stöpet. Sådant är dålig yrkesetik.

Förhoppningsvis har Dr Vinge vid Karolinska sjukhuset i sin studie iakttagit de självklara förhållningsregler för behandlingsstudier som ovan nämnts, och som hon säkert är bekant med. I så fall är hennes resultat inte bara av betydande intresse för alla allergiker utan också för forskningen. Om inte, har återigen en dålig akupunkturstudie genomförts och en medicinsk journalist återigen genom att underlåta att kontrollera en bra historia väckt falska förhoppningar hos de sjuka och ställt till mycket förtret för den vanliga allergivården. Detta vore så fall inte någon nyhet.

Radiopirater och sömniga européer

av KIMMO ERIKSSON

Den amerikanska skeptikerorganisationen CSICOP (uttalas "ksaj-kopp") har sitt högkvarter i Amherst, som är en del av storstadsregionen Buffalo i staten New York.

Förra året invigdes den nya byggnaden Center for Inquiry som ligger mycket nära Buffalos universitet. Byggnaden ägs och disponeras gemensamt av CODESH, som är USA:s humanistorganisation. Föreningarna står värderingsmässigt nära varandra och de har samma ordförande: Paul Kurtz, som är pensionerad professor i filosofi.

CSICOP fyller tjugo år under 1996 och firade detta med att anordna the first World Skeptics Congress på Buffalos universitet i mitten av juni.

Kongressen var verkligen jättestor. Enligt Paul Kurtz var vi totalt över ett tusen deltagare. Jag var där som ensam svensk, eftersom Rune Lindkvist tyvärr fick förhinder. Massor av länder var representerade på kongressen. Men det var ofta bara enstaka personer från varje land, så amerikanerna var helt dominerande, både bland talare och publik.

Hur ser då en typisk skeptiker ut? Jo, det är en vit man i sextioårsåldern med universitetsbakgrund. Särskilt tydlig var denna tendens i urvalet av talare: den första dagens tio talare var allihop vita män. Det förhållandet tyckte jag själv var anmärkningsvärt men det gavs ingen officiell kommentar.

Det närmaste man kom frågan om kvinnors skepticism var en saftig vidräkning med universitetsfeminismen av Susan Haack i andra dagens paneldebatt om "The growth of anti-science". Och avsaknaden av färgade amerikaner i detta forum

var nog inte större än på amerikanska universitet i allmänhet och ansågs möjligen därför vara normal.

Välkommandet

Buffalo ligger bara tjugo minuters taxiresa från Niagarafallen, så innan konferensen började hann jag precis göra mitt obligatoriska turistbesök. Niagarafallen är mäktiga men lite av upplevelsen förtas av att det slår upp så mycket vattensprej att man inte riktigt ser fallets botten. Min fördom om att detta skulle vara det traditionella smekmånadsstället punkterades. Nog var det gott om folk, men det var i huvudsak japanska gruppturnister!

Kongressen inleddes med välkomsttal av fyra personer. Exempelvis var universitetets vice-rektor där för att framföra rektorns välkomsthälsningar, och han ursäktade rektorns frånvaro med att "the president is at his monthly session with his astrologer..." Redaktören för *Skeptical Inquirer*, Ken Frazier, höll också ett trevligt anförande där han gav fyra anmaningar till skeptikerrörelsen:

— Var inkluderande (och inte exkluderande).

— Var positiva och ägna er inte åt "debunking", dvs avslöjande av pseudovetenskap. Detta var ett återkommande tema i många tal, men likafullt var det "debunkarna" som var populärast hos publiken.

— Håll vetenskapens fana högt, men uppskatta också konst, kultur och humaniora.

— Var glada och humoristiska!

Särskilt hans sista råd stämde nog publiken helhjärtat in i. Mindre än hälften av föredragen hölls på ett humoristiskt sätt men nog var det dem vi mindes och uppskattade mest. Speciellt underhållande var matematikern John Allen Paulos och britten Richard Wiseman, och jag tänker återkomma till deras insatser senare.

Sedan förenades kultur och vetenskap på det mest utsökta sätt när Buffalos filharmoniska orkester framförde Gustav Holsts "Planeterna" (satserna Mars, Uranus, Merkurius och Jupiter) medan det på filmduken visades hisnande kameraåkning över dessa planeters ytor och månar genom datoranimationer som bygger på data från Voyagersonderna.

Schemat

Kongressen höll på i tre fullmatade dagar. Som exempel på hur fullmatade de var tänker jag beskriva lördagens dagsschema.

Dagen inleddes med tre timmars paneldebatt om parapsykologins ställning idag. Därefter bussades vi med gula skolbussar (med för höga ryggsöd och för lite benutrymme — en uppskattad nostalgitripp för amerikanerna) till Center for Inquiry där det var lunch i det fria och tal av James Randi som introducerade John Maddox, f d redaktör för *Nature*. John Maddox höll ett anförande om big bang och livets ursprung och behovet av att hävda vetenskapens ståndpunkter i dessa frågor.

Efter lunch var det två omgångar med tre parallella sessioner i olika ämnen, vardera på en och en halv timme. Där valde jag att gå på föredragen om alternativ medicin och om undervisning i critical thinking. (Vi borde kunna ge liknande kurser på högskolor i Sverige!) Slutligen bussades vi till ett flott hotell för bankett med evighets-

lång prisutdelning till förtjänta skeptiker och underhållning till sena timmen av en av pristagarna: Steve Allen, amatörskeptiker men proffskomiker.

Radioincidenten

Den allra första paneldebatten hade temat "the role of media in misinforming the public". Fem herrar höll var sitt halvtimmeföredrag och sedan var det tid för en knapp halvtimmes frågestund. Som tredje man ut talade den italienska teveprogrammakaren Piero Angela om sina erfarenheter av att göra tittarintervjuer före och efter program som skeptiskt behandlar övernaturligheter. När det exempelvis var dags för ett inslag om filippinska helare svarade 17 % före programmet att de inte trodde på dem. Direkt efter programmet var det glädjande nog hela 53 % som sade sig inte tro på filippinska helare, men två månader senare hade detta antal minskat något till 46 %.

När herr Angela är mitt uppe i ett resonemang om genomslagskraften hos vetenskapsjournalistik hörs det plötsligt en konstig röst i högtalarna, som om man råkat fånga upp polisradion. Alla på scenen ser förbryllade ut. Efter någon sekund blir rösten tydligare och säger:

— Hello! This is Dean Edell from the radio show ****. I and my listeners would like to get an answer to the question: What is the role of media in misinforming the public?

Uppenbarligen är ingen i panelen förberedd på radiomannens inlägg i debatten. Piero Angela står i talarstolen och ser olycklig ut. Sessionens ordförande griper resolut mikrofonen och säger:

— This is Milton Rosenberg,

and I am chairing this session. I will pass your question on to professor George Gerbner.

Och George Gerbner, som redan har hunnit hålla ett ganska trist anförande, svarar surt:

— We are in the middle of a very interesting discussion here with real people in the audience, and I am going to ask our current speaker Piero Angela to continue.

Dean Edell snopnar hörbart och lägger på.

Bredvid mig i publiken under denna incident råkade James Randi sitta. Han svor över det försuttna tillfället att nå ut till den stora publiken. Radioin hoppet borde nämligen inte ha varit så förvånande, för i programmet stod Dean Edells namn med på talarlistan! En stund senare kom Paul Kurtz in och avbröt debatten med ett meddelande: han hade ringt upp Dean Edells radioprogram — som med sina miljoner lyssnare har störst publik i hela USA näst Rush Limbaughs pratshow — och bett om ursäkt och själv talat i fem minuter. När frågestunden slutligen började kom den första frågan från skribenten Robert Sheaffer, *Skeptical Inquirer*, som aggressivt undrade om det inte var "torrbollar som ni i panelen som var det största hindret för upplysning av allmänheten". En uppfriskande incident som satte fingret på frågan om huruvida skeptikerrörelsen i första hand ska verka inåt eller utåt.

John Allen Paulos — en rolig matematiker

Roligast under denna paneldebatt var John Allen Paulos som är matematiker vid Temple University. Han har skrivit flera lättsamma böcker om betydelsen av matematik i var-

dagslivet, bl a *Innumeracy* och *A mathematician reads the newspaper*. Hans poäng var att oförmågan att förstå statistik var en av de största källorna till desinformation i medierna, och han illustrerade det med många exempel. Bland annat kom nyligen en skrämselfartikel om samband mellan hjärntumörer och användning av mobiltelefoner. John fann att den statistik som redovisades vid närmare granskning faktiskt snarare tydde på en profylaktisk effekt.

Föredraget innehöll också statistiska skämt, såsom "the average American has one breast and one testicle", eller "the average guy in Dayton is born Hispanic and dies Jewish!"

John Allen Paulos brukar lägga till en extra uppgift på sina provskrivningar. Uppgiften består av en ruta och texten "Om du kryssar i rutan får du fem poäng extra på skrivningen — förutsatt att färre än hälften kryssar i rutan, annars förlorar du fem poäng!" Erfarenheterna visar att andelen som kryssar i rutan svänger med tiden, och att processen i någon mening simulerar aktie marknaden: värdet av ett beslut beror till stor del på vilka beslut alla andra aktörer fattar.

Chris Carter — folkförvillare?

The X-files (Arkiv X på svenska) är ett teveprogram som är mycket populärt i USA. Några avsnitt har också sänts i någon av reklamkanalerna i Sverige. Det är en polisserie med skräckinslag där varje avsnitt innehåller till synes övernaturliga incidenter. Av de två huvudpersonerna, en manlig och en kvinnlig polis, är mannen "troende" och kvinnan skeptiker. Så långt kunde allt vara gott och väl, men det som retat

skeptikerrörelsen i USA är att det i varje program blir mannen som får rätt, ty det visar sig verkligen vara övernaturligheter på gång.

Mannen som skapat X-files är producenten Chris Carter, och han var inbjuden som lunchtalare. Han försvarade sig mot kritiken och hävdade dels att hans program skulle ses som ren underhållning, dels att det faktiskt bidrar till intresset för vetenskap, att inget annat underhållningsprogram är så "researchat" som hans, och att han själv är skeptiker! Varför fick då skeptikern i teveserien aldrig ha rätt? Jo, svarade Chris Carter, från början var intentionen att de två agenterna skulle ha rätt ungefär varannan gång men de skeptiska avsnitten man försökte göra blev helt enkelt förtråkiga. Jag och stora delar av publiken förhöll oss skeptiska även till dessa påstått goda intentioner.

Huvudinvändningen mot X-files är förstås att det får godtrogna människor att tro på en massa trams.

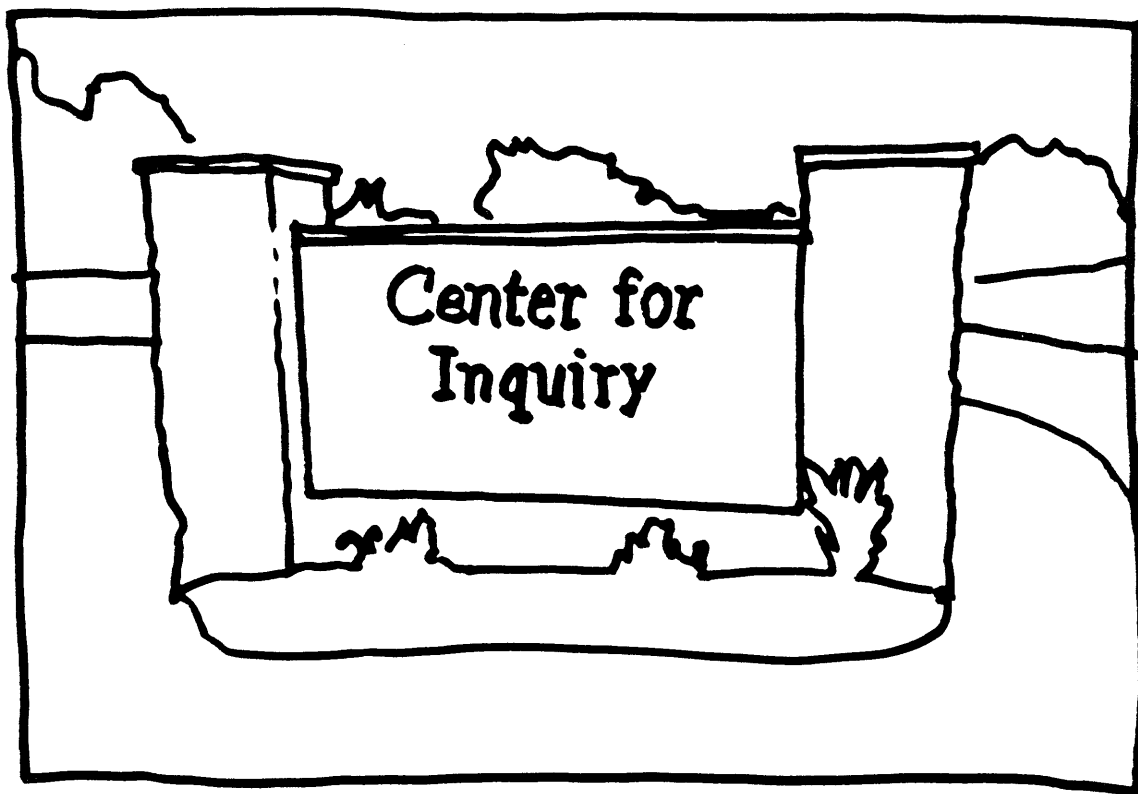
— Nej, folk är smartare än så, sa Carter. De tror inte att de blivit kidnappade av utomjordingar för att det händer på teve. Och skulle de tro det, så är jag den förste att beklaga det. Såvida de inte faktiskt har blivit kidnappade av utomjordingar...

Läkaren och kiropraktorn

I en session om kiropraktik visade läkaren Stephen Barrett en video från en workshop där en kiropraktor undervisade deltagarna i en ny fantastisk metod för att ställa diagnos. Det gick till så att karln med ena handen drog rytmiskt i patientens arm medan den andra handen vandrade över patientens kropp. Då och

felbehandlad av skolmedicinen och började berätta sitt livs sjukdomshistoria, men Stephen Barrett avbröt henne omedelbart:

— Jag vet vart du vill komma, och det är helt enkelt inte relevant för det jag har sagt här. Visst finns det dåliga läkare, men inom medicin finns i alla fall en vetenskaplig tradition och självkorrigering me-

då drog han plötsligt i armen mycket kraftigare (ungefär som när en slagruta ger utslag) och då var det ett fel på den region han nu höll handen över! Vad var det för fel då? Jo, ansamling av osunda vätskor — att avhjälpas med homeopatiska saltpreparat. Tydligt är kiropraktorerna, åtminstone i USA, ofta samtidigt homeopater.

Efter en timme av avskräckande exempel på kiropraktiska seder och bruk var det frågestund. Först ut var en kvinna som ansåg sig ha blivit

kanismer. Kiropraktik bygger däremot på rena missuppfattningar om hur kroppen fungerar.

Redan från första början av kiropraktiksessionen hade det stått klart att det fanns en kiropraktor i publiken, som då och då slängt ur sig nedsättande kommentarer. Till slut tog hon verkligen ordet och förklarade att ingen av alla dessa konstiga behandlingar som Stephen Barrett talat om hade hon någonsin praktiserat själv, och såvitt hon förstod

var han helt enkelt illa informerad om vad kiropraktik innebär. Även hon blev föredömligt abrupt avbruten av Stephen som konstaterade att han prenumererar på samtliga kiropraktiska tidskrifter och att han har ett personligt bibliotek på tjugotusen dokument om kiropraktik — och han har läst dem allihopa!

Stephen Barrett har tillsammans med en f d kiropraktikpatient som råkat illa ut skrivit en bok som heter *Chiropractic: a victims perspective*. (Jag hoppas kunna återkomma med en recension.) Doktor Barrett var en mycket imponerande personlighet och någon att tänka på som framtida gäst i Stockholm. Han kan bl a berätta om många experiment som han har låtit utföra där friska patienter har skickats till olika kiropraktorer och fått helt olika diagnoser.

Richard Wiseman — en skeptisk parapsykolog

En stor paneldebatt om parapsykologi hölls också. Jessica Utts, psi-troende statistiker, och Ray Hyman, psi-skeptisk psykolog, debatterade signifikansen hos den marginella positiva effekt som syns i utvärderingen av Pentagons tio år av parapsykologiska experiment. Här såg vi två mycket seriösa forskare som kände varandras argument så väl att debatten blev oväntat tam.

Desto lustigare var britten Richard Wiseman som driver ett skeptiskt parapsykologiskt institut en bit norr om London. Hans instituts verksamhet bekostas till stor del av de engelska massmedier som utnyttjar hans tjänster. Jag åt middag med Richard i London en månad senare och då berättade han bland annat om en nyhet som nyligen slagits upp stort i England: en hund med

ESP! Hunden stod nämligen alltid redan i fönstret när husse kom hem, så på ett övernaturligt sätt kunde hunden tydligen känna på sig när det skulle ske. Richard och hans assistent åkte till hundägaren för att undersöka saken. Medan assistenten gick ut på pub med husse stannade Richard kvar i lägenheten och videofilmade hunden. Mycket riktigt stod jycken i fönstret när husse kom hem — men det var inte den första utan den fjortonde vändan vid fönstret under denna tid! Nu tänker de klippa ihop videobandet till en aptitlig snutt att sälja till något teveprogram, där hunden springer fjorton gånger i rad fram och tillbaka till fönstret.

Det som gjorde Richard Wiseman så underhållande var den humoristiska infallsvinkeln. Han inledde föredraget med ett trolleriexperiment. I handen höll han ett grönt, ett rött och ett blått kuvert och han bad en godtycklig person i publiken att välja något.

— Okej, rött. Är du riktigt, riktigt säker?

— Öh, hm, nä okej, jag tar blått.

— Puh!

Wiseman vände nu på kuverten, och på dess baksidor står: "du kommer inte att välja grönt", "du kommer inte att välja rött", och "du kommer att välja blått"!

Fantastiskt? Nja, Richard visade sedan att om personen hade hållit fast vid sitt val av rött hade han i stället öppnat kuverten och där funnit meddelanden som till synes korrekt förutspådde valet. Och hade personen valt det gröna skulle Richard ha slagit på projektorn där det stod förberett: "Du kommer att välja grönt!"

De europeiska nattugglorna

Efter Steven Jay Goulds kvällsföreläsning som höll på till efter klockan tio var det sagt att alla europeiska kongressdeltagare skulle träffas. Mötet leddes av Cornelis de Jager, en gammal man från Holland som är ordförande i den europeiska parapsykeologiska organisationen för de nationella skeptikerföreningarna. Det beslöts att nästa europeiska kongress skulle hållas i Spanien i början av september 1997 och att varje land borde ha en representant med i programkommittén. Närmare kontakter tas med datorpost. (Representant för Vetenskap och Folkbildning är Sven Ove Hansson).

Sammanträdet höll på till midnatt. Vi hade ju alla nyligen anlänt från Europa så våra inbyggda klockor var då närmare sex på morgonen och vi fick turas om att väcka varandra.

"En ny ras och en ny tid"

Håkan Blomqvist granskar den finska före detta läkaren Rauni-Leena Luukanens bok "Universums barn", utgiven på bokförlaget Trevi. "Seriös litteratur", enligt förlaget. Luukanen skriver för övrigt sina böcker med "automatisk skrift", och delar av materialet kommer från rymdvarelser. (Redaktionen kan inte låta bli att undra vem som får royalty för böckerna.) Artikeln är tidigare publicerad i UFO-aktuellt 2/1996.

Ett par dagar varje vår arrangerar Anderssons bokhandel i Norrköping en presentation av höstens böcker för bibliotekarier i kommunen. Representanter för de största svenska förlagen berättar om böcker som är under utgivning. Genom att studera förlagens utgivning kan man se trender i kulturutbudet. Vad gäller UFO är det för det mesta ett nedslående besked. Den seriösa internationella litteraturen översätts sällan till svenska. I stället översvämmas marknaden av amerikanska sensationsböcker och new age-rörelsens pseudovetenskapliga alster.

Vid den senaste förlagspresentationen hade bokförlaget Trevi, Stockholm, en redaktör som berättade om Rauni-Leena Luukanens senaste bok "Universums barn". Redaktören framhöll att det var "seriös" litteratur, eftersom den var skriven av en läkare. Jag betvivlar att förlagsrepresentanten överhuvudtaget läst boken. "Universums barn" får räknas till de mer kunskaps- och livsfientliga böcker som publicerats på ett större svenskt förlag de senaste åren. Till och med den gamle George Adamski, UFO-kulternas urfader, framstår som ett under av humanitet och sunt förnuft

i jämförelse med Luukanen.

I förordet får vi veta att "Universums barn" skrevs på 70 timmar med så kallad automatisk skrift. Det vill säga att boken är "kanaliserad" och härstammar från det undermedvetna. Även "Det finns ingen död" (delvis genom automatisk skrift) och "Sändebud från stjärnorna" (hela) har Luukanen skrivit på samma sätt. I "Universums barn" påstår Luukanen själv att materialet kommer från bland annat hennes "döda mormor" samt "en grupp invånare i yttre rymden" (s. 10).

Automatisk skrift är ett gammalt fenomen som hade sin höjdpunkt under det sena 1800-talets spiritualistiska seanser då diverse "andeväsen" meddelade sig på detta sätt. Mediet som kanaliserade anden skrev ofta långa filosofiska meddelanden med en handstil som till synes inte var hennes. Innehållet i budskapet var torftigt. Orsaken till den automatiska skriften anses i dag stå att finna i vårt eget själsliv och inte i någon yttre, andlig källa.

För att bedöma en bok som "Universums barn" krävs någon form av strukturering av idéinnehållet. I artikeln "New age-rörelsen och för-

nuftets kris" (Sökaren 6/1988) ställer jag upp följande fem punkter, vilka kan användas för analys av all religiös och ockult litteratur:

1. antiintellektualism
2. inre kunskapsväg
3. subjektivism
4. förfiningssyndrom
5. fascism

Låt oss titta på dessa punkter i tur och ordning utifrån citat från "Universums barn".

Antiintellektualism

Det kanske mest typiska draget i new age-rörelsen är föraktet för kunskap och bildning. Hur många gånger har jag inte hört resonemang i stil med "jag behöver inte läsa några böcker, allting bara kommer till mig". Detta grundar sig på myten om att vi redan har all kunskap inom oss och att allt man behöver göra är att genom till exempel meditation få kontakt med sitt under- eller övermedvetna.

Resultatet av denna filosofi blir en intellektuellt slö, okunnig, jäsigande fårscock som kan ledas åt vilket håll som helst bara gurun är tillräckligt övertygande. I "Universums barn" är exemplen tydliga.

"Hos oss har man helt felaktigt börjat fästa alltför stort avseende vid boklig bildning, vetenskaplig forskning, som i mänsklighetens historia blir till falska sanningar." (s. 52)

"Boklig bildning kvarstår endast under ett jordeliv. Därför är teoretiska kunskaper varken bestående eller särskilt fina, vilket man ofta tror på Jorden." (s. 78)

"Boklig bildning höjer inte sjä-

lens energinivå. Därför kan en lärd person befinna sig på ett mycket lågt andligt plan. (s. 99)

”Undervisningen i historia borde ersättas med astronomi och futurologi. Den mänskliga rasen har ju inte lärt sig något av historien.” (s. 109)

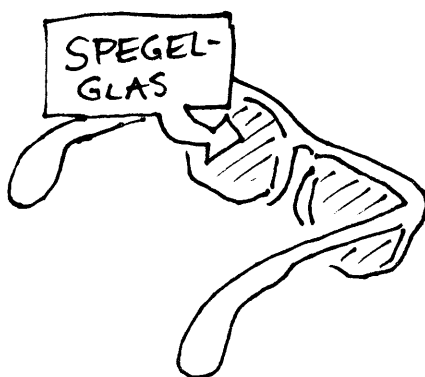
”Vi har mycket begränsade kunskaper om astronomi. Sumererna hade bättre kännedom om himlakropparna redan för sextusen år sedan än vårt århundrades astronomer.” (s. 169)

Det är märkligt att Luukanen, som har en läkarutbildning i botten, inte inser det absurda i budskapen. Skulle hon själv vilja genomgå till exempel en hjärtoperation av en läkare som saknade vetenskaplig kunskap om människokroppen och som i stället arbetade utifrån sin ”intuition”? När man föraktar vetenskaplig forskning, kritiskt tänkande och bokläsning, hamnar man ofelbart i antiintellektualism och flummighet.

Inre kunskapsväg

Ett gemensamt drag hos new age-grupperna är att de följer den inre kunskapsvägen, det vill säga lutar på att medier, mystiker och klärvojantjer med mera ger kunskap om den yttre verkligheten. Motsatsen är den yttre kunskapsvägen, alltså vetenskapens mödosamma faktsamlade. Fakta som alla kan kontrollera att de stämmer.

För Luukanen är det den inre vägen till ”kunskap” som gäller:

DEN INRE KUNSKAPSVÄGEN

”De motstridiga religiösa lärorerna leder till att många människor bestämmer sig för att börja lyssna endast till sin egen, inre röst. De får direkt kontakt med sin gud, utan prästen och kyrkans inblandning och pekpinna.” (s. 15)

”Individer med förmåga att kommunicera med högre dimensioner har en nyckelroll. Även deras nivå varierar. Alltså måste man förlita sig på sin intuition. Det vårt hjärta säger är rätt...” (s. 121)

”Vi skulle få information från rymden mycket snabbare om fler människor kunde agera mottagare. Den medicinska vetenskapen och andra discipliner skulle få uppleva en enorm utveckling om dörren till kosmos slogs upp. En förutsättning är alltså mottaglighet på själens nivå. Detta kan ske med hjälp av hypnos, efter en kris eller helt enkelt genom meditation.” (s. 171)

”Akademikerna har alltför länge avfärdat möjligheterna för andlig information... Den höjning av den andliga nivån som mystiken erbjuder

ger ökad kunskap.” (s. 171)

Luukanen noterar helt riktigt att de religiösa lärorerna är ”motstridiga”. Men det blir alla läror som mottas genom inre röster och syner. Den inre kunskapsvägen leder till helt olika resultat och påståenden om tillvaron. Detta gäller förstås även rymsbudskapen som i de flesta fall motsäger varandra när man analyserar dem noggrant. Då återstår bara att anse vissa medier vara san-

nare än andra trots att man inte kan kontrollera påståendena.

Den inre kunskapsvägen kan aldrig bygga upp en gemensam verklighetsuppfattning utan att hemfalla åt religiös auktoritetstro. Och religiös auktoritetstro är aldrig förenlig med demokrati.

Inre röster, visioner och intuitioner får en naturlig förklaring när man förstår det undermedvetnas sätt att ge feedback på vad vi sett, hört och upplevt. Det återspeglar bara vår egen kunskap, tro eller föreställningar. Det kan inte ge ut annat än vad som en gång stoppats in. Mystiska upplevelser är helt enkelt reproduktionsfenomen, för att använda en term från religionspsykologen Hjalmar Sundén.

Med den inre kunskapsvägen hamnar vi i kaos, godtycke, religiös auktoritetstro och förnuftsvidrigt nonsens.

Den inre kunskapsvägen strandar människan på en öde ö, separerad från verkligheten genom en ocean av illusioner. New age-rörelsens

ideologiska grund vilar på den inre kunskapsvägen. Därmed är denna rörelse en kulturfara.

Subjektivism

Det magiska tänkandet blir en naturlig följd av new age-rörelsens andliga världsbild. Det innebär att var och en mer eller mindre skapar sin egen värld och sociala situation. En del går så långt att de förklarar hela tillvaron vara en illusion.

Följden av det magiska tänkandet blir att handikappade, sjuka, fattiga och ensamma bara har sig själva att skylla. De har ju valt sin egen situation. Detta är en grym och cynisk världsbild som också står att finna i exempelvis Livets ords förkunelse. Försök förklara för de våldtagna och torterade kvinnorna i det forna Jugoslavien att de med sina tankar valt sitt öde.

Det blir också en politiskt passiverande världsbild. Varför försöka förändra den sociala och politiska verkligheten när människorna själva har valt att leva i förtryck och elände?

”Om människorna kunde förstå hur mycket gott eller ont de är kapabla till enbart med sina tankar, skulle de ta dem på allvar... Tankens kraft är det redskap som alla måste hantera när vår fysiska kropp och vår fysiska tillvaro på jorden är förbi. Men det är inte helt lätt att förstå att till och med miljön där vi då befinner oss kan förändras med vår tankes kraft.” (s. 48-49)

”Alla svårigheter och allt lidande kan övervinnas om vi tänker på att vi själva gjort upp planen för vårt liv... Livet är alltid rättvist. Var och en får vad den förtjänar... Därför är människoödena så olika varandra. Därför föds somliga med handikapp,

andra med en silversked i munnen.” (s. 73, 74 och 50)

”Det vi är övertygade om skall ske, det kommer vi också att få uppleva. På sätt och vis skapar vi med våra tankar, vår vilja och vår tro de situationer vi hamnat i...” (s. 79)

Förfiningssyndrom

New age-rörelsens världsbild är en senkommen gren av den gamla gnostiska världsbilden. Inom gnosticismen ansåg man, som de flesta nutida ockultister, att den fysiska tillvaron är ond eller syndig. Således gäller det att utvecklas andligt och lämna de fysiska behoven bakom sig. Resultatet av denna filosofi blir skuld känsla och rädsla för det fysiska, för jordisk njutning. I stället försöker man tänka positivt, vara fin och andlig även om man inte känner så inombords. Hela det här tänkandet brukar jag benämna förfiningssyndromet, alltså en närmast sjuklig rädsla för aggressivitet, sexualitet, sensualitet och det jordiska.

Luukanen nämner ett typiskt exempel, rädslan för den svarta färgen i klädval. Mörka färger och svart har traditionellt associerats med det fysiska, jordiska, alltså är det negativt. Samma filosofi praktiserades i kontaktpersonen Sten Lindgrens grupp Intergalaktiska Federationen. Författaren Anders Dahl skriver upplysande i sin bok ”Uppståndelsen från tefatssekten” om Sten Lindgrens inställning till färgerna svart och rött: ”Dessa färgkombinationer drog till sig negativa, svarta ockulta vibrationer som motarbetade Brödernas planer på jorden.” (s. 63)

Luukanens bok genomsyras av ständiga hot om hur det kommer att gå för den som inte blir andlig, som

inte förmår rena sina vibrationer. Det är det traditionella knepet som religiösa i alla tider använt för att skrämja människor till att godta livsfientliga, vidskepliga föreställningar.

Närmast parodiskt blir det när Luukanen förklarar att första steget i andlig utveckling är att man slutar kritisera andra. Hela hennes bok är nämligen en våldsamt kritik av dem som är skeptiker eller oandliga.

Luukanen talar visserligen inte om kritikdemoner, likt Livets ord, men steget dit är inte långt i hennes världsbild. Men kritik är en del av det vetenskapliga arbetssättet. Utan kritik kan inte det som är felaktigt rättas till.

Några exempel ur ”Universums barn”:

”Färgerna på våra kläder speglar vår andlighet just då... Klara färger höjer cellernas vibrationsnivå och borde alltså prioriteras... När vi är lyckliga och glada tar vi ogärna på oss svart... Svart kan anses som en icke-färg.” (s. 71)

”De individer som helt nonchalerat andlighet och helhetens dimensioner kommer bittert att få ångra att de inte rannsade sig själva medan tid var.” (s. 87)

”Det första tecknet på utveckling är att man slutar kritisera andra.” (s. 101)

Något exempel på den traditionella sexualfientligheten har jag inte funnit i ”Universums barn”. Lustigt nog skriver Luukanen istället att ”den som inte tolererar vissa sexuella beteendemönster kommer själv att i något av sina liv tillhöra en sexuell minoritet.” (s. 154-155)

Det är glädjande att se ett litet stänk av förnuft och humanitet även

hos Rauni-Leena Luukanen. Sexualitet — och speciellt homosexuella personer — brukar annars representera ondska inom nyandligheten.

Fascism

Också när det gäller föreställningar utanför våra demokratiska principer finns det flera tydliga exempel i Luukanens bok:

”Vi har nått fram till en punkt där universum kommer att ingripa i människosläktets framtid med fast hand. Människorna har sjunkit så djupt att de inte längre kan ta sig upp utan hjälp.” (s. 18)

”...krig och händelser som går stick i stäv mot Jordens övergripande utveckling påskyndar faktiskt människosläktets utveckling.” (s. 65)

”När planetens utvecklingsprocess har nått ett stadium där dess vibrationsfrekvens börjat öka, kommer stora förändringar att ske... De individer som inte kan följa med kommer att förintas.” (s. 94)

”Den gamla mänskliga rasen måste bort innan en ny ras och en ny tid kan ta plats på jordklotet.” (s. 124)

Jag har i åtskilliga artiklar visat hur totalitära och fascistoida föreställningar presenteras inom new

age-rörelsens ram, Ovanstående citat är bara några exempel på tongångar som känns igen från 30-talets Tyskland. Människorna kan inte reda ut sina egna problem. Det krävs en ”fast hand” eller en stark ledare, i det här fallet från rymden, för att skapa ordning.

”...negativa energier och destruktiva individer” (s. 16) kommer att rensas ut eller förintas. Av boken förstår man att destruktiva individer är till exempel alla som inte är andliga, det vill säga bland annat

ANTIINTELLEKTUALISM

övertecknad. På 1930-talet kallades detta ”den slutgiltiga lösningen”. Man får tacka att Luukanen inte som så många andra nyandliga ledare pekar ut judarna, även om det indirekt kan avläsas i budskapet. Judarna betraktas ju alltid som oandliga och materialistiska. ”Endast de som har förstått att utveckla sin and-

lighet kommer att överleva och få hjälp”, talar ju sitt tydliga språk. (s.83-84)

Luukanen och tidsandan

”Universums barn” är en synnerligen obehaglig bok, ljusår från humanitet och sunt förnuft. Det ständiga pratet om kärlek i boken får en besk eftersmak med de regelbundet återupprepade hoten mot oliktänkande.

Rauni-Leena Luukanen är en katastrof för den seriösa nordiska ufologin. En stor del av skulden får dock läggas på bokförlaget Trevi som genom att påstå att ”Universums barn” är seriös litteratur gör begreppet vetenskap till ett skämt. Skall man ge ut denna typ av litteratur bör man åtminstone från förlagets sida presentera den för vad den är — en del av dagens nyandlighet.

De böcker Luukanen skrivit vimlar av felaktigheter och myter. Det är ett sisyfosarbete att försöka reda ut vad som är fakta och fantasi i denna sagolika blandning. Hennes böcker präglas av en hysteriskt religiös domedagsstämning och närmast paranoida föreställningar om kritiker och skeptiker inom UFO-rörelsen. Rauni-Leena Luukanens idéer är ett tragiskt exempel på den rådande tidsandan med antiintellektualism, ockultism och närmast fascistoida värderingar.

Slutligen kan jag inte låta bli att påpeka att om nu några rymdmänniskor verkligen kommer hit och har de åsikter som presenteras i Luukanens böcker så har jag ett budskap till rymdmänniskorna:

—Åk hem!

"Värderingar ej fördomar"

Utdrag ur ledaren, Folkvett 2/94, sid 3:

"Det är t ex svårt att tro att Livets Ords skolor ger barnen korrekt undervisning om evolutionen eller att den ger den fördomsfria sexualundervisning som läroplanen föreskriver."

Jag vågar påstå att Livets Ords Kristna Skola och Livets Ords Kristna Gymnasium ger en mer detaljerad undervisning om evolutionsläran än de flesta andra skolor i Sverige.

Sexualundervisningen kan delas upp i två delar: den biologiska delen och den sociala delen. Den biologiska delen kan man nog bara undervisa på ett sätt. Vad beträffar den sociala delen undervisas naturligtvis eleven att sex är ett sätt att uttrycka kärlek inom äktenskapet mellan man och kvinna. Denna värdering har varit en självklarhet under de senaste tusen åren i Sverige och bygger på vad Bibeln säger om sexualiteten.

Att ha en värdering och att stå för den är inte att ha fördomar. En fördom är en åsikt om en person eller en företeelse som inte bygger på sanningen. Och då uppkommer naturligtvis frågan om vad är sanning? I en moralisk fråga om vad som är rätt eller fel kan man inte söka svaret inom vetenskapen eftersom den bara kan beskriva fysikaliska och biologiska mekanismer. Dessutom ger vetenskapen inte någon absolut sanning om ens det sistnämnda utan ger endast den för närvarande "bästa" beskrivningen av orsakssamband av företeelser man kan observera. Jmf Newtons och Einsteins lagar.

Svar om vad som är rätt eller fel kan man bara finna hos människor och hos Gud. Livets Ord har valt att grunda sina värderingar på vad Gud har sagt i Bibeln. Andra väljer att grunda sina värderingar på någon annan filosofi, religion eller åsikt.

Sverige är ett fritt land med åsiktsfrihet så man kan inte tvinga människor att anamma andras åsikter mot sin vilja. Därför är det sunt att människor står upp för sina åsikter och att det finns skolor där föräldrar kan låta sina barn gå i en skola, tryggt förvissade om vilka värderingar som finns i skolan.

Slutligen vill jag säga att en sund religiös tolerans innebär att man respekterar människor som har en annan religiös uppfattning än man själv har trots att man inte alls håller med om densamma utan till och med tycker att det är rapakalja.

Nils-Erik Hörlin

OM SEX ÄR "ETT SÄTT ATT
UTTRYCKA KÄRLEK INOM
ÄKTENSKAPET MELLAN MAN
OCH KVINNA" - VAD ÄR DÅ
ALLT DET DÄR ANDRA?

Slumpen och evolutionen

Vilken är den vanligaste invändningen mot evolutionsteorin? Inte den mest geniala, utan den vanligaste? Folkvett 1/96 innehöll en artikel av professor Dan Larhammar. Han nämnde ett av de vanligaste kontraargumenten. I Svenska kyrkans Lilla boken om kristen tro har det den här utformningen:

"Tanken att blinda naturkrafter skulle kunna koppla samman de enzymer som livet är beroende av är lika sannolik som att ... en tornado som blåser genom ett skrotupplag slumpmässigt skulle kunna åstadkomma en Boeing 767."

En minst lika vanlig variant av argumentet är att den biologiska evolutionen skulle vara lika osannolik som att en apa som hamrade slumpmässigt på en skrivmaskin till slut skulle få fram en perfekt kopia av Shakespeares Romeo och Julia, bara apan fick tillräckligt många miljoner år på sig. Och detta låter ju synnerligen osannolikt!

Eller är det verkligen så orimligt? Exemplet med apan är intressantare än skrotupplagsexemplet, eftersom det är möjligt att testa med datorsimulering. För att slippa vänta i tusen år medan några apor hamrar på var sin skrivmaskin, kan vi låta en dator slumpa ut bokstäver med lika stor sannolikhet.

I boken An introduction to mathematical statistics and its applications av matematikerna Marx och Larsen finns en sådan simulering beskriven. Det första försöket gav följande resultat:

AOOAAORH ONNNDGELC
TEFSISO VTALIDMA POESD-
HEMHIESWON PJTOMJ FTL
FIM TAOFERLMT O och så vidare.

Det försöket gav inte Shakespeare, eller ens ett enda begripligt ord! Är detta dödsstöten för evolutionsteorin? Titta nu på det andra ordet. Där är det tre N i rad! Det förekommer inte alls i engelskan. Bokstavsföljden i språket är inte helt slumpmässig. Om ett N slumpas fram, minskar sannolikheten för att det ska bli ett N även nästa gång. Om två N i rad slumpas fram, är sanno-

likheten för att de ska bli ytterligare ett N noll. Detta kallas betingad sannolikhet. Dessutom förekommer inte alla bokstäver lika ofta i ett språk. I engelskan förekommer till exempel e mycket oftare än q.

Om man programmerar om datorn i försöket så att den tar hänsyn till hur ofta och i vilken ordning bokstäverna förekommer i engelskan, blir resultatet helt annorlunda:

A GO THIS BABE AND JUDGEMENT OF TIMEDIOUS RETCH AND NOT LORD WHALF IF THE EASELVES AND DO AND MAKE AND BASE...

Fortfarande inte Romeo och Julia, men 80% av orden blev riktiga engelska ord. Tänk er nu att man programmerar om datorn ännu en gång, efter hur ofta varje bokstav förekommer, inte i engelskan, utan hos Shakespeare. Ta dessutom hänsyn till upprepade betingning, till exempel vad sannolikheten för att få ett D är om man vet att de två föregående bokstäverna är A och N. Gör sedan samma sak med orden. Då får vi en process som liknar evolutionen. Och om datorn får spotta ut texter i tre miljarder år, är det inte helt orimligt att Romeo och Julia dyker upp förr eller senare!

Denna datorsimulering bevisar förstås inte att evolutionsteorin är korrekt. Men den visar att det vanligaste motargumentet är helt uppåt väggarna.

Sam Fransson

Ödelagd stad

Bhagwaan Shree Rajneeshs sekt köpte i början av 1980-talet stora markområden i den lilla staden Antelope i Oregon, fick majoritet i kommunfullmäktige och drev igenom att den skulle döpas om till Rajneeshpuram. Som mest bodde 4000 sektanhängare på orten. Efter bl a avslöjanden om mordkomplotter i sektledningen är sekten i upplösningstillstånd, och allt som återstår av högkvarteret i Rajneeshpuram är ett ruinlandskap.

(Metro 14/12 1995)

Ånyo korsfäst

I San Fernando på Filippinerna firas påsken årligen genom korsfästningar. År 1995 lät sig tolv frivilliga korsfästas. Deras handleder spikas fast vid träkors, men fötterna vilar på en liten plattform vilket hindrar dem från att dö. En av de tolv hade ett permanent hål genom handleden, vilket berodde på att det var det nionde året i följd som han lät sig korsfästas.

Detta har vi läst i *North Texas Skeptic* (maj 1995). Skribenten fann det tämligen överdådigt att korsfästas nio gånger. "Tom Jesus korsfästes bara en gång."

Förbud mot scientologerna?

Den tyska författningsdomstolen undersöker för närvarande om scientologikyrcan är en författningsstridig organisation. I så fall kommer den att förbjudas i Tyskland.

(Fribrevet nr 1, 1995)

Hur många scientologer?

Scientologerna uppger själva att de har cirka 8 miljoner medlemmar. En intern PM från 1987, som läckt ut, angav dock antalet till 25 000. Kritiska granskare av sekten bedömer att antalet aktiva medlemmar i vart fall inte är högre än 50 000.

Däremot är antalet före detta medlemmar 1-2 miljoner. Scientologerna förlorar årligen en stor del av sina medlemmar, vilket är en orsak till att de satsar så hårt på medlemsvärvning.

FACTNet januari 1995

Flyende pastor

En pastor vid namn Mike Evans, bosatt i Texas, spred inför sin turné i Kambodja TV-reklam med budskapet att "blinda ögon kommer att öppnas, och förlamade kommer att gå". Många kambodjaner sålde boscak och annat livsnödvändigt för att göra den långa resan till hans väckelsemöten i Phnom Penh. De utlovade miraklen uteblev dock, och uppretade kambodjaner begärde att han skulle ersätta deras reskostnader. Evans tvingades avbryta sin turné och fly hem i all hast undan anklagelser för bl a svindleri.

(Tampa Bay Skeptics Report vol 7, nr 3, 1994-95. BASIS februari 1995.)

Moses David död

Moses David (David Berg), har nyligen avlidit. Det var han som grundade sekten Guds Barn (sedermera kallad Kärlekens Familj, Heavenly Magic och Familjen). Sekten är framför allt känd för att kvinnliga medlemmar (även minderåriga) i

stor omfattning har tvingats till prostitution för att tjäna in pengar åt sekten och för att värva nya manliga medlemmar. Moses Davids hustru Maria kommer att överta ledarskapet.

(*Fribrevet nr 1, 1995*)

Biodynamiken granskad

Holger Kirchman vid Lantbruksuniversitetet i Uppsala har i en vetenskaplig artikel granskat antroposofernas jordbrukslära, "biodynamiken". Han konstaterar att många av de påståenden som görs inom biodynamiken är så oklara att de inte kan testas. De påståenden som går att testa har visat sig vara felaktiga.

(*Journal of Agricultural and Environmental Ethics 7:173-187, 1994*)

Varning för personlighetsutvecklare

Johan Jörgensen, chefredaktör för *Corporate Computing*, varnade i februari 1995 för oseriösa utbildningsföretag som sysslar med "personlighetsutveckling". Han har själv besökt en introduktionsträff hos Forum (Landmark Education), och konstaterar att "det är lätt att ryckas med. Framför allt eftersom vi lever i en värld där känslor och relationer är undertryckta. Detta verkar främst gälla teknikerdominerade yrkeskategorier, och det är tyvärr inte förvånande att höra att några av våra ledande svenska elektronikjättar är riktiga Forumnäten."

Studiepaket om sekter

Ett studiepaket om destruktiva sekter har utarbetats av Föreningen Rädda Individerna (FRI) med ekonomiskt stöd av Skolverket. Paketet innehåller en videofilm samt häften om några av de viktigaste sekterna. Det kan beställas från Pogo Pedagog, Box 1243, 17124 Solna, tel 08/834285, fax 08/7304131.

Naprapater inte vetenskapliga

Naprapathögskolan i Stockholm kommer inte att få rätt att utfärda examen enligt högskoleförordningen. Orsaken är att huvudämnet inte vilar på vetenskaplig grund. Däremot får antroposofernas utbildningar för förskollärare och gymnasie-lärare bedrivas på försök i tre år, trots att man konstaterat avsevärda briser i utbildningarna.

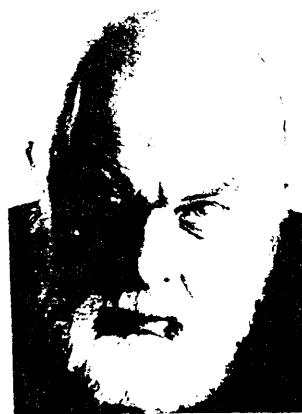
(*DN 23/2 1995*)

Randis prissumma nu 740 000 USD

Som de flesta av Folkvetts läsare känner till har James "The Amazing" Randi utlovat en prissumma till den eller de som på ett godtgabart sätt kan demonstrera paranormala förmågor.

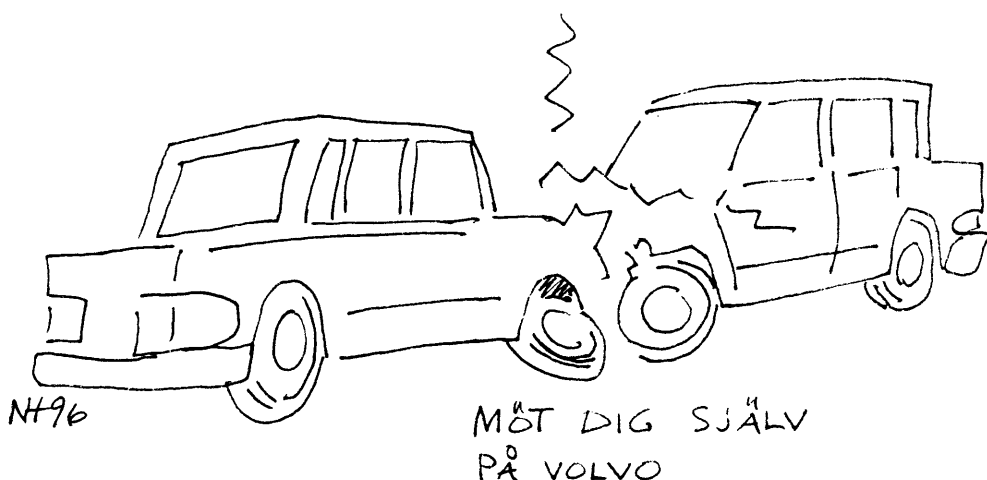
Föreningen Vetenskap och Folkvett är en av de sammanlagt 240 organisationer och enskilda personer som genom sina bidrag nu ökat prissumman till 740 000 dollar (15 augusti 1996).

Mer information om denna Randis "Psychic Challenge" kan du få på web-sidan <http://www.randi.org/jr/chall.html>.

Frigörande andning på Volvo

25 chefer från Volvo-Olofströmsverken ägnade tre dagar åt en kurs i självkännedom. Enligt DN (19/3 1995) fick de "lyssna på föredrag men också pröva på övningar i frigörande andning och höra läkaren Bengt Stern berätta om de födelse- och dödsövningar som han erbjuder i sina enveckors 'Möt dej självkurser'."

Gamla barn

iDAG 15/3 1995 berättade om den 39-åriga engelska kvinnan Jenny Cockell som anser sig vara mor till 76-årige Sonny Sutton och hans fyra syskon.

Jenny Cockell hävdar nämligen att hon är en reinkarnation av deras mamma, som dog år 1932. Hon känner sig som en mor för de fem pensionärerna.

"Jag har starka moderskänslor men jag försöker hela tiden intala mig att jag inte är deras mamma nu i det här livet."

Titelsjuka

Alexander J Markus som driver "skönhets- och hälsoinstitutet" Celeste AB i Vällingby brukar titulera sig professor. Företagets styrelse har nämligen utnämnt honom till professor i epistemologi (kunskapsteori).

Markus synes ha en stark kärlek till doktorstitlar. År 1983 dömdes han av Åmåls tingsrätt för att ha utövat

läkaryrket utan att ha behörighet till det. I detta sammanhang hade han uppgett sig ha utländsk doktorstitel.

I Celestes prospekt uppges att han skrivit en doktorsavhandling 1979 vid Svenska akademien för traditionell kinesisk medicin. Från denna "akademi" meddelas att Markus hade skrivit en avhandling, som dock inte kunde godkännas.

Alexander Markus uppger sig dessutom ha förvärvat en doktorstitel i Ecuador, där han ska ha vistats i tre år. Men under den tid som han uppger sig ha varit där var han hela tiden kyrkobokförd i Sverige. Tillfrågad om sin utlandsvistelse svarade han: "Man behöver inte berätta allt. Det gjorde inte Jesus."

(Göteborgsposten 18/1 1995)

Samtalsterapi med djur

Sverige har haft besök av den amerikanska djurterapeuten Samantha Khury. Hennes specialitet är att be-

handla djur med psykiska problem. Det sker genom att hon samtalar med dem på deras eget språk.

"Djur tänker i bilder och därför ställer jag mina frågor i form av en bild som jag koncentrerar mig på mentalt. Djuren fångar upp bilden telepatiskt och svarar mig genom att sända tillbaka en egen bild."

Khury har behandlat djur i både Malmö- och Stockholmstrakten. Varje behandling varar en timme och kostar mer än en tusenlapp.

(Kvällsposten 17/5 1995)

Bidrag till healing

I Örebro har Monica Edlund fått bidrag av Nyföretagarcentrum för att starta ett företag som bedriver healing. Hon säger att hon inte vill utge sig för att bota sjukdomar utan endast för att "påskynda läkeprocessen"

En av Folkvetts läsare ringde till

Nyföretagarcentrum och undrade om man kan bli beviljad stöd för att arbeta med t ex ufologi eller slagru-tor, eller som spåman. Det skulle nog gå bra, fick han till svar, bara affärsidén var bra.

(Nerikes Allehanda 22/3 1996)

Numerologi

Skådespelerskan Signe Hasso har gjort mycket för att sprida numerologin, dvs siffermagin, i Sverige. Till Metros reporter sa hon: "Jag skulle till exempel aldrig köpa en klänning på en niodag eller en nio-månad." Vidare: "Ingenting är en slump, allt har en given rytm som följer matematiska regler."

(Metro 14/3 1996)

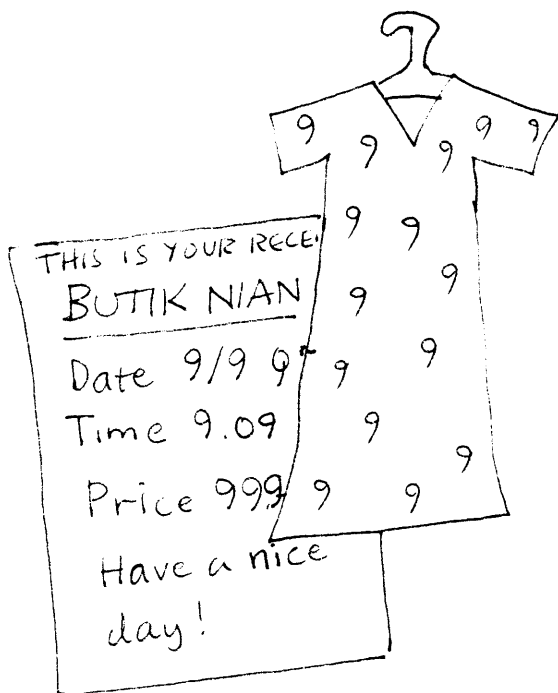
Nära döden-föreläsare

Narkosläkaren Göran Grip har lämnat sin överläkartjänst på Akademiska sjukhuset i Uppsala för att på heltid föreläsa om nära-döden-upplevelser. I *Kvällsposten* (9 mars 1996) berättar han att han flera gånger har bytt anställning efter konflikter med överordnade. Konflikterna har handlat om hans sätt att "använda sitt eget seende för att nå fram till andra ordinationer än den vanliga läkarvetenskapen". Hans nästa bok kommer att handla om tidigare liv-upplevelser.

JAG
KLARADE
INTE ATT
JOBBA
SÅ NÄRA
DÖDEN.

Narkosläkaren
Som hoppade av

Klänning som troligen
inte tillhör Signe Hasso.

Tankesug i glassask

En "organism" som uppges suga åt sig negativa tankar förökar sig just nu i Göteborg. En person i stadsdelen Majorna har fått ett exemplar av "organismen" i present av en väninna som säger sig vara synsk. "Organismen" överlämnades i en tvåliters plastask som det varit glass i.

Från början liknade den en manet, fast utan trådar. Väninnan säger att den kommer från Indien och att den gör om dåliga tankar till konstruktiva drömmar. Den skall matas med en kopp te med honung varje dag. Väninnan har också instruerat personen i Majorna att i sin tur ge bort delar av "organismen" till tre andra väninnor när den vuxit sig tillräckligt stor. Därefter skall den torkas mellan bakplåtspapper och sparas. Den foortsätter då att suga åt sig negativa tankar.

"Organismen" har vuxit duktigt och fyller nu upp hela plastasken, vilket betyder att den antagit en fyrkantig form. Den luktar svagt som av jäst.

Charlotta Sjöstedt